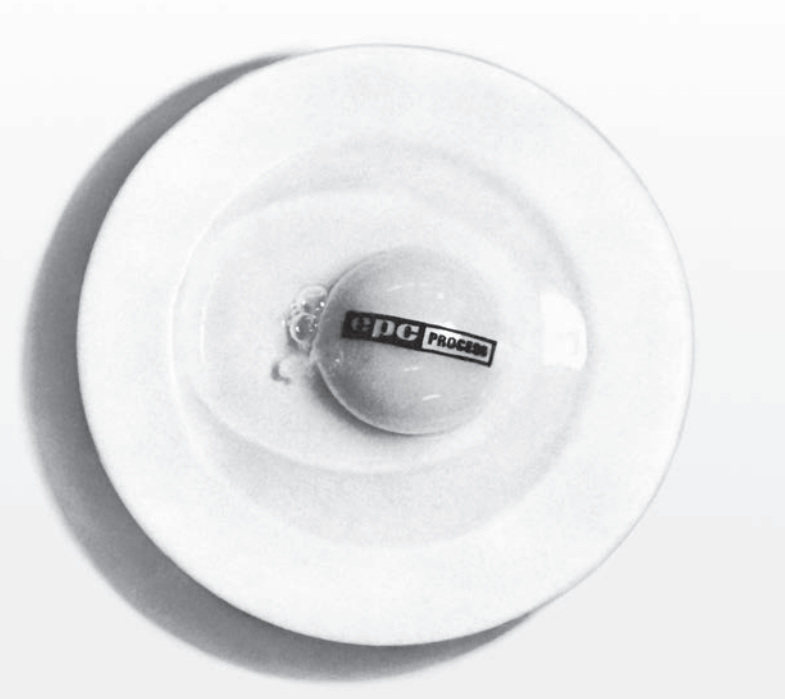

Jó reggelt!

Médiamasszázs Marshall McLuhan Quentin Fiore

Egy rakás hatás

The Medium is the Massage
Ginkgo Press Inc., Berkeley, CA
© 1967 Jerome Agel. Renewed 1996 by Jerome Agel
© Marshall McLuhan, Quentin Fiore
Hungarian translation © Kiss Barnabás, Typotex Kiadó, 2012

Engedély nélkül semmilyen formában nem másolható!

Lektorálta Müllner András

ISBN 978 963 279 742 7

A könyv megjelentetését
a Magyar Művészeti Akadémia

MAA
MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

A kiadvány megjelentését
a Magyar Művészeti Akadémia
támogatja.

támogatta.

...massázs?

na

**„A nagy civilizációs ugrások
majdhogynem romba döntik
melyekben**

nál!

**olyan folyamatok, melyek
azokat a társadalmakat,
bekövetkeznek.”**

— A. N. Whitehead

Korunk médiuma vagy folyamata – az elektronikus technológia – átalakítja és átszervezi a társadalom kölcsönhatásainak mintázatait, illetve magánéletünk minden zegét–zugát. Arra kényszerít minket, hogy felülvizsgáljunk és átértékeljünk majd' minden, eddig magától értetődő gondolatot, cselekedetet és szokást. Minden változik: mi, a családunk, szomszédaink, iskoláink, munkahelyünk, kormányunk, viszonyunk a „többiekhez”. És a változás mértéke megdöbbentő.

A társadalmakat mindig is sokkal inkább formálta a mindenkori kommunikációs médiumok természete, mint a kommunikáció tartalma. Például az ábécé technológiája minden erőlködés nélkül szívódik fel a kisgyermekbe, mondhatni ozmózis által. A szavak, illetve a szavak jelentése aztán meghatározott irányú automatikus gondolkodást és cselekvést vált ki a gyermekből. Az ábécé és a nyomdatechnológia a specializáció és az elkülönülés fragmentáló folyamatát támogatta és ösztönözte. Az elektronikus technológia az egységesülés és a bevonódás folyamataival teszi ugyanezt. A társadalmi és kulturális változásokat a médiumok működésének ismerete nélkül képtelenség megérteni.

Ebben az új korszakban érvénytelenné vált az észlelés régi rutinja, mivel az előző technológia, vagyis a mechanizáció által teremtetett pszichés válaszokon és fogalmakon alapszik.

Mindig rengeteg zavar és mérhetetlen csüggedtség támad a jelentős technológiai és kulturális átmenetek idején. A mostani „Szorongás Kora” nagyrészt

**1966 során 30 millió játékdömpert vásároltak
az Egyesült Államokban**

annak köszönhető, hogy a ma feladatait a tegnap eszközeivel és fogalmai alapján akarjuk elvégezni.

Az ifjúság ösztönösen érti a mostani közeget – az elektronikus drámát. Mitikusan és mélységeiben éli meg, és ez okozza a nemzedékek közötti elidegenedést. Háborúk, forradalmak, polgárjogi mozgalmak kerülnek érinthető közelségbe az elektronikus információs médiumok által gerjesztett új közegekkel.

„Az eszmék tanulmányozása során nem árt észben tartani, hogy a gyakorlatias egyértelműséghez való ragaszkodás érzelmi alapokon nyugszik, és ködként lepi be a tények kuszaságát. Az egyértelműséghez való rigorózus ragaszkodás, mint az emberi értelem működésnek a módja, szintiszta babona. Gondolkodásunk feltevések szalmaszálát markolja, és következtetések ökörnýálán lebeg.”

– A. N. Whitehead, Kalandozás az eszmék földjén

Eljött a határok áthágásának, a régi kategóriák meghaladásának az ideje – szondázunk. Gyakran érik zavarba ejtő felfedezések az embert, ha két, látszólag összeegyeztethetetlen dolgot képzeletben egyensúlyba hoz, és újszerű, egyedi módon állítja őket össze.

A tanulás, az oktatás folyamatához már régóta hozzátartozik a karótnyeltség. A „komoly” diák a jó diák. Korszakunk kivételes alkalmat kínál arra, hogy rájőjünk, lehet humorral is tanulni. Az érzékeny vagy a metsző poén még többet is érhet, mint a borítók közé kötött, üres frázisok.

A „Médiamasszázs” körkép a történetekről. Az egymással kölcsönhatásban lévő szituációk kaleidoszkópja.

A médiatudományokat hallgató diákokat állandóan azzal vegzálják, hogy csak kerülgetik a forró kását, és a „lényeg” helyett meddő módon az eszközökre és a folyamatokra koncentrálnak. A „lényeg” drámai és gyors változásai azonban alaptalanná teszik ezeket a vádakat. Ha valaki a saját környezetét, a társadalmi drámát merev, változatlan nézőpontból szemléli, és unalmas, sablonos módon reagál az ismeretlenre, akkor a túlélés esélye zéró.

Mennyit keresel? Fontolgattad már az öngyilkosságot? Voltál-e már valaha...? Tudtad, hogy...? Van itt előtttem egy... Az elektronikus információs eszközök által gyakorolt felügyelet, mely átfogó, zsarnoki, és a bölcsőtől a sírig tart, komoly dilemmát hoz létre a magánszférához való jog és a közösség tudásvágya között. A privát, elszigetelt gondolatokról és tettekről, azaz a mechanikus technológia mintázatairól alkotott régimódi elképzelések aggasztó fenyegetésnek vannak kitéve. A veszélyt a kompjüterizált adatbankok azonnali információ-visszacsatolása jelenti. Ez az a hatalmas pletykalap, ami nem bocsát meg, nem felejt, ami által nincs feloldozás, és nem lehet belőle kitörölni ifjúkori botlásainkat. Már el is érkezünk ahhoz a ponthoz, ahol muszáj lesz a médiumokról és ránk gyakorolt hatásaikról szerzett tudással felvértezve szervizelni a dolgok menetét. Most, hogy ennyire bevonódtunk egymás ügyeibe, most, hogy mindannyian a társadalmi változás akaratlan előremozdítóivá váltunk, miképpen kellene ezt az új közeget átprogramozni? Mi ez a nyüzzzzzzzzzzsssssssssgés?

a családod

Kitágult a családi kör. Az elektronikus média – filmek, műholdak, repülés – teremtette információs világforgatag messze felülmúlja azt a befolyást, amire anya és apa valaha is képes lehetne. Az egyéniséget már nem csupán e kettő, megfontolt, vagy éppen csetlő-botló szaki formálja. Immár a világ a guru.

a szomszéd- ságod

Az elektronikus hálózat megdöntötte az „idő” és a „tér” uralmát – azonnal és szakadatlan önti ránk a többi ember aktuális mizériáit. Új, globális méretű alapokra helyezte a párbeszédet. Üzenete a Teljes Változás, amely véget vet a pszichés, társadalmi, gazdasági és politikai provincializmusnak. A múlt polgári, állami és nemzeti csoportosulásai működésképtelenné váltak. Semmi sem állhat távolabb az új technológia szellemiségétől, mint az „ahol mindennek van helye, és minden a helyén van”. Többé nem mehetsz haza.

az iskoláid

Egy világ választja el az integrált elektronikus információkkal ellátott modern otthoni környezetet az osztályteremtől. Korunk televíziós gyermekei ráhangolódtak az aktuális „felnőtt” hírekre – infláció, zavargás, háború, adók, bűnözés, fürdőző szépségek – és megzavarodnak, ha bekerülnek egy tizenkilencedik századi környezetbe, olyan oktatási rendszerbe, ahol még azt a meglehetősen gyér információmennyiséget is fragmentált és meghatározott minták, sémák és ütemtervek alapján rendszerezik. Mint egy gyárban, a maga leltáraival és futószalagjaival.

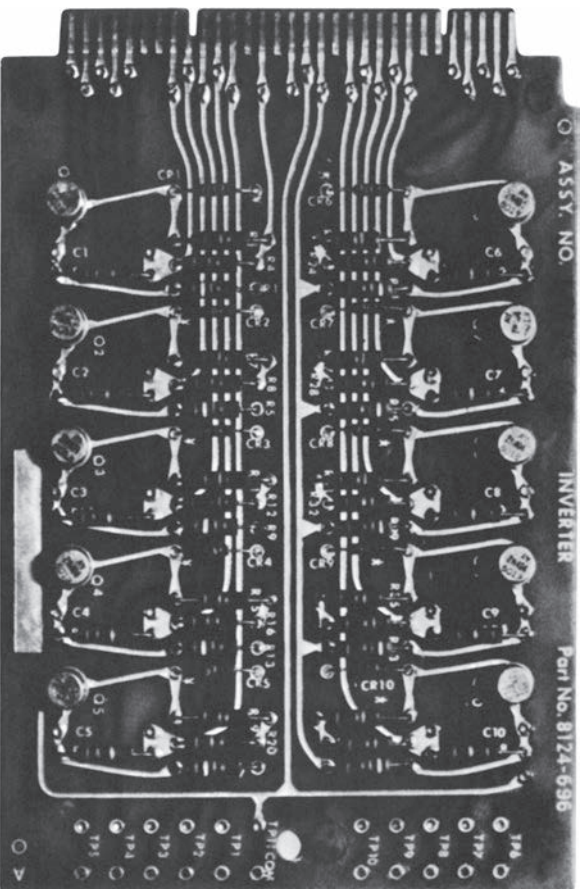
A „gyermek” a XVII. század találmánya – nem létezett például még Shakespeare korában sem. Egészen addig a gyerekek a felnőtt világ részei voltak, és – legalábbis a mi foglmaink szerint – nem volt gyermekkoruk.

A ma gyermeke abszurd helyzetben cseperedik fel. Két világban él, és egyik sem készíteti arra, hogy felnőjjék. Felnőni – ez az új feladatunk, s ez mindent magába foglal! A pusztá okításnál több kell.

ASSY. NO.

INVERTER

Part No. 8124-696

a munkád

„Ha a hálózat eltanulja a munkádat, mihez kezdesz majd?”

A „munkahely”, az állás viszonylag új keletű változata a munkának. A XV. századtól a XX. századig folyamatosan fragmentálódtak a „mechanizációt” és a „specializációt” kívánó munkafázisok. Az új korban ezek az eljárások már sem a túlélést, sem a józan ész nem szolgálják többé.

Úgy tűnik, hogy az elektronikus hálózatoság viszonyai között az összes fragmentált munkaséma újfent beleolvad a bevonó és elkötelező feladatokba vagy munkaformákba. Azokba, melyek az (eredeti értelemben vett) odaadó hűséggel végzett tanításra, tanulásra, „emberi” szolgálatra emlékeztetnek.

Sajnos a legtöbb jó szándékú, a munkanélküliség okozta problémák csökkentését célzó politikai reformprogram nyilvánvalóan tudomást sem vesz a tömegkommunikáció befolyásának valódi természetéről.

„Fáradj be a szalonomba” – mondta a számítógép a szakembernek.

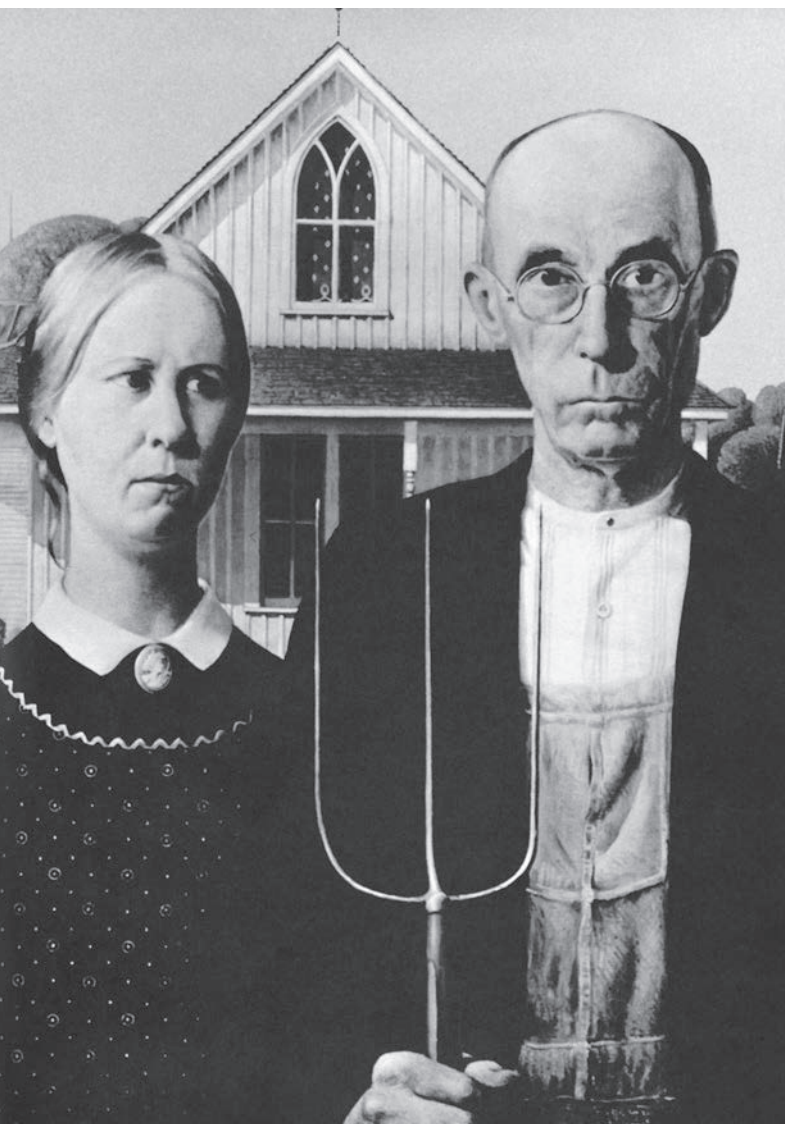

a kormányod

A népszámlálás, a XVIII. század fragmentáló eljárásának egy dédelgetett darabja, az azonnali elektronikus reakciók világában hirtelen ormóttan és hatástalan társadalmi felméréssé változott. A közvéleménynek, abban az értelemben, hogy az különböző, egymástól elhatárolt és távoli nézőpontoknak egyfajta széleskörű konszenzusa, befellegzett. Manapság a tömegközönséget (a „közvélemény” örökösét) lehetne kreatívan, részvételre buzdítva használni. Ehelyett csak passzív szórakoztatásban részesül. A politika a tegnap válaszait kínálja a ma kérdéseire.

Bár még csak fű alatt, de újfajta „politika” formálódik. A nappali szavazófülkévé vált. A televízió segítségével már mi is részt vehetünk szabadságmenetekben, háborúban, forradalomban, környezetszennyezésben vagy akármi másban – ez mindent megváltoztat.

„a többiek”

A felismerés sokkja! A kisebbségeket az elektronikus információs környezetben többé már nem lehet sem elkeríteni, sem figyelmen kívül hagyni. Túl sok ember tud túl sok mindent egymásról. Az új környezetünk elkötelezettséget, részvételt kíván. Végérvényesen bevonódtunk egymás ügyeibe, és immár felelősek lettünk egymásért.

semmi
sem
elkerülhetetlen
mindaddig,
míg
van
akarat
arra,
hogy
lássuk,
mi
történik

A médiumok teljességgel átgyúrnak minket. Személyes, politikai, gazdasági, esztétikai, pszichológiai, morális, etikai és társadalmi következményeik olyanmire áthatóak, hogy egyetlen részünket sem hagyják érintetlenül, makulátlanul, változatlanul. A média: masszázs. A társadalmi és kulturális változások megértéséhez elengedhetetlen, hogy tudjuk, miképpen működik a média, mint környezet.

**Minden
médium
az
ember
valamely
– testi
vagy
szellemi –
képességének
kiterjesztése**